

Tunnistaminen ja ohjaus – työkyvyn tuen palvelut

Turvataan työllisyysasteen nousu kuntoutuksen keinoin

#työllisyys

Kuntoutus on tehokas ja vaikuttava keino nostaa työllisyysastetta. Meillä on monia toimiviksi osoittautuneita, testattuja keinoja ja toimenpiteitä, joilla työllisyyttä saadaan lisättyä. Otetaan käyttöön toimivat keinot lisäämään osatyökykyisten työllistymistä, helpottamaan nuorten työelämään pääsyä ja parantamaan ikääntyvien työntekijöiden työelämässä pysymistä.

Kuntoutuksella voidaan myös pienentää ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, lisätä yhdenvertaisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa, estää syrjäytymistä sekä parantaa ikääntyvien ja vanhusten toimintakykyä. Kuntoutuksen uudistamiskomitean työtä on tärkeää jatkaa ja varmistaa ehdotusten toimeenpano.

Toimivia keinoja

- Työkykykoordinaattorit tukevat todennetusti osatyökykyisten työllistymistä
- Tie työelämään -verkkosivusto tarjoaa kootusti tiedot osatyökykyisten työllistymisen tueksi
- Näyttöön perustuva työhönvalmennus eli IPS-malli tukee osatyökykyisten työllistymistä ja työhön paluuta

Lisätietoja:

Soile Kuitunen, VTT
Toimitusjohtaja

Riikka Shemeikka, VTT, FM
Johtaja, tutkimus ja kokeilut

Ira Vahtero, sosionomi AMK
Palvelupäällikkö

Mika Ala-Kauhaluoma, VTT
Yhteyspäällikkö

Marja Heikkilä, Tft, TtM, AmO
Tutkija, työurien rakentaja
etunimi.sukunimi@kuntoutussaatio.fi

Tunnistaminen ja ohjaus - toimivia keinoja ja toimenpiteitä työllisyyden tueksi

Kuntoutustarpeen tunnistaminen ja toimiva ja oikea-aikainen oikeisiin palveluihin ohjaaminen on keskeinen kysymys kuntoutuksen onnistumisessa. Tärkeää on myös alueellinen tasa-arvoisuus, varsinkin, jos/kun kuntien rooli työllisyshoidossa korostuu.

Hyviä keinoja ja toimenpiteitä

Työkykykoordinaattorit toteuttavat palveluprosessia sen eri vaiheissa: ohjautuminen palveluihin, palvelutarpeen selvitys ja toimenpiteiden suunnittelu, palvelujen keinojen ja etuuksien hyödyntäminen, prosessin ja tulosten arviointi. Henkilökohtaisen tuen tarve palveluissa on todettu välttämättömäksi osatyökykyisten työllistymisen ja työssä jatkamisen tukena. Työkykykoordinaattorit työskentelevät osatyökykyisten, kuntoutujien, työttömien ja työelämään pyrkivien asiakkaiden parissa.

1. Resursoidaan työkykykoordinaattorikoulutus siten, että koulutusta voidaan jatkaa alueellisesti tasa-arvoisesti.

- Työkykykoordinaattorit on koulutettu tuntemaan palvelujärjestelmän keinot ja etuudet (työpaikan, terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen, kuntoutuksen, koulutuksen, työvoimapalvelujen ja sosiaaliturvan keinot) ja he tukevat ratkaisukeskeisesti osatyökykyisten pääsyä ja pysymistä työelämässä.
- Ulkopuolinen arviointi osoittaa, että Kuntoutussäätiön hankkeissa kehitetty työkykykoordinaattoritoiminta tukee osatyökykyisten työllisyyttä.
- *Kuntoutussäätiön ESR-rahoitteiset Jamit- ja Tempo-hankkeet, OSKU Osatyökykyiset työssä -ohjelma, Osatyökykyisille tie työelämään OTE-kärkihanke.*

Tempo-hanke: <http://hankkeet.kuntoutussaatio.fi/tempo/>
<https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2018/03/tempo-loppuraportti-260318.pdf>

Osatyökykyiset työssä -toimintamallin (Osku) toteutuminen ja hyödyt erilaisissa toimintaympäristöissä: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3689-8>

2. Resursoidaan [Tietyoelamaan.fi](http://tietyoelamaan.fi) verkkopalvelu, joka parantaa osatyökykyisten palvelujen saatavuutta, lisää yhdenvertaisuutta, toimii palvelujärjestelmän ammattilaisten ja heidän asiakkaidensa työväliseen ja ajantasaisen tiedon lähteenä. Parhailtaan verkkopalvelulla on 11 000 käyttäjää joka kuukausi. Kaikkiaan palvelua on käytetty reilun kahden vuoden aikana lähes 300 000 kertaa.

- Tietyoelamaan.fi -verkkopalvelu tukee osatyökykyisten työllistymistä ja työssä jatkamista. Se toimii osatyökykyisille ja heidän läheisilleen, ammattilaisille sekä työnantajille työväliseen ja tietopankkina. Tie työelämään on ainoa valtakunnallinen verkkopalvelu, joka kokoaa osatyökykyisyyteen liittyvät asiat yhden osoitteen alle.
- Verkkopalvelu on rakennettu ratkaisukeskeiselle työotteelle, jossa osatyökykyisen

asemaa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti, etuudet, ratkaisut ja kuntoutusmahdollisuudet monipuolisesti tunnistaen

- Tie työelämään on vakiintunut arjen työkaluksi ammattilaisille mm. TE- ja kuntoutuspalveluissa. Tarve palvelulle on ollut merkittävä, sillä varsinkin ammattilaisten antamassa palautteessa toistuu työn tehostuminen verkkopalvelun käytön ansiosta.

Kehittämiskonsortiossa Kuntoutussäätiö päätoteuttajana, OSKU Osatyökykyiset työssä -ohjelma, Osatyökykyisille tie työelämään OTE-kärkihanke [tietoelamaan.fi](https://www.tietoelamaan.fi).

3. Hyödynnetään näyttöön perustuvaa työhönvalmennusta eli IPS-mallia työn löytämiseksi avoimilta työmarkkinoilta eri kuntoutujaryhmille. IPS-malli on ainoa työhönvalmennuksen malli, joka on tieteellisesti osoitettu vaikuttavaksi keinoksi tukea osatyökykyisten työllistymistä ja työhön paluuta.

- Selvitys sijoita ja valmenna -mallin tuloksista ja toimenpiteistä, kansainvälinen vertailu: <https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2018/11/Sijoita-ja-valmenna-tyoselosteita-55-18.pdf>
- Kuntoutussäätiön ja Kehitysvammaliiton selvitys Kehitysvammaiset henkilöt töihin -hankkeen selvitys: <https://www.kehitysvammaliitto.fi/wp-content/uploads/kit-projekti-toimintaymparistolokartoituksen-tulokset.pdf>

4. Otetaan käyttöön matalan kynnyksen toimintakykykeskukset (TOIKE) mahdollisimman monella alueella. Alueilla tulee olla työikäisille helposti saavutettavia matalan kynnyksen palveluja, joihin pääsee ilman lähetettä. Toimintakykykeskuksen perusidea on työkyvyn arvioiminen ja tukeminen. TOIKE-malli on testattu ja rakennettu OTE-kärkihankkeen aikana.

- esim. <https://www.tays.fi/toimintakykykeskus>
- Myös muut alueelliset kokeilut ja hankkeet ja niiden tulokset kannattaa huomioida. Esim. Pirkanmaan työllisyyskokeilu, vastakäynnistynyt Luotsi-hanke Joensuussa.

Muita hyviä osatyökykyisten työllisyyttä lisääviä toimenpiteitä

5. Lisätään osa-aikatyön mahdollisuuksia ja työn joustoja työpaikoilla.

- Mm. Osatyökykyiset työssä -ohjelma (Osku)

6. Sovitetaan joustavasti yhteen sosiaaliturva ja palkka siten, että työn tekeminen on aina kannattavaa.

- Mm. Osatyökykyiset työssä -ohjelma (Osku)

7. Työpaikkoja kannustetaan toteuttamaan työjärjestelyjä ja työolosuhteiden mukautuksia sekä järjestämään korvaavaa työtä, jotta työntekijä voi mahdollisuuksien mukaan jatkaa työssä sairaudesta tai vammasta huolimatta. Mukauttamisen ja työjärjestelyjen on hyvä olla osa normaalia työpaikan toimintaa ja tähän täytyy työpaikkoja kannustaa.

- Mm. Osatyökykyiset työssä -ohjelma (Osku)
 - Osatyökykyisistä osaavaa työvoimaa -tutkimus: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-252-1>
8. Esimiehille välitetään tietoa tarjolla olevista kompensoitumahdollisuuksista sekä tuista työllistymiseen ja työolosuhteiden järjestelyyn.
- Osatyökykyisistä osaavaa työvoimaa -tutkimus: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-252-1>
9. Resursoidaan riittävästi mm. palkkatuki ja työolosuhteiden järjestelytuki.
10. Lisätään sosiaalisten kriteerien käyttöä julkisissa hankinnoissa kunnissa, maakunnissa ja valtion hallinnossa osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi.
11. Edistetään vammaisten yrittäjyyttä lisätoimilla yleisen yrittäjyyden edistämisen toimien kanssa.
12. Tuetaan nuorten työelämään kiinnittymistä vahvistamalla nuorisotakuuta. Varmistetaan kaikkien nuorten toisen asteen koulutuksen suorittaminen ja helpotetaan työelämään pääsyä. Tunnistetaan ja tuetaan oppimisvaikeuksia kokevia, ehkäistään tukitoimilla koulutuksen keskeytyminen. Tuetaan oppisopimuskoulutusta, lisätään opiskelijoiden työelämäyhteyksiä, tuetaan nuorten työllistymistä erityisvoimin kuten esimerkiksi palkkatuella ja joustavilla ratkaisuilla, sekä tuetaan nuorten yrittäjyyttä. Jatketaan ja vahvistetaan Ohjaamoja, joista nuori saa tarvitsemansa palvelut yhdeltä luukulta.
- Kuntoutussäätiön toteuttama Nuorisotakuun ensimmäisen vuoden arviointi ja tutkimuksellinen tuki:* <https://tem.fi/documents/1410877/2859687/Yhdess%C3%A4+tekeminen+tuottaa+tuloksia+14052014.pdf>
13. Tuetaan nuorten ammatillista kuntoutusta sekä matalan kynnyksen psykoterapiapalveluja.
- Lähes kolmannes työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisestä johtuu mielenterveyssyistä. Mielenterveyssyistä johtuva työkyvyttömyys on yleistä nuorilla ja siksi eläkkeiden kesto on pitkä.
 - Masennuksen ja ahdistuneisuuden tehokas hoito tuottaa taloudellisenä hyötynä hoitoon sijoitetun summan takaisin 2,3–3,0 -kertaisena (Chrisholm ym. 2016).

Tähän kaikkkeen tarvitaan kuntoutuksen tutkimusta ja kehittämistä.

Kuntoutussäätiö